

CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN TEATRE?

Capitaliștii de la Botoșani

Despre ce se întâmpla la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani nu mai aveam știre cam de mult. Ultimul semnal venit de acolo fusese, acum mai bine de un an, o invitație la Festivalul teatrelor din Moldova, invitație căreia revista noastră nu i-a putut, din păcate, răspunde; cît despre festival, relatările ulterioare nu s-au arătat chiar entuziaste. De aceea, am primit noua invitație - de astă dată, la „Zilele Teatrului „Mihai Eminescu”» (9-11 aprilie a.c.) - cu o curiozitate nu lipsită de neîncredere, sentimente stîrnite mai ales de programul manifestării, foarte dens (în două zile și jumătate, șapte spectacole și un colocviu-dezbateri) și bogat în titluri „grele”: **O noapte furtunoasă** și **Chirița în provincie**, **Școala nevestelor**, **Neînțelegera** și **Sinucigașul**, plus o premieră pe țară, **Duetul unei femei** de Aziz Nessim, și una absolută, **Ușa** de Matei Vișniec. Dar mini-festivalul botoșănean (manifestarea a fost organizată în colaborare cu abia desființata Secție de critică a UNITER) ne-a răsplătit din plin curiozitatea și ne-a risipit repede neîncrederea, căci toate reprezentațiile văzute, chiar și cele mai discutabile, s-au situat deasupra „liniei de plutire”, adică deasupra punctului de la care un spectacol poate fi socotit, tocmai, demn de a intra într-o discuție profesională. Și asta, pentru că teatrul din Botoșani lucrează cu un regizor permanent (situație cu care, din nefericire, nu toate scenele din țară se pot lăuda) și cu regizori-invitați serioși, precum și cu o trupă actricească solidă, deși „descoperită” la unele categorii tipologice ori de vîrstă.

„Zilele” au început cu o montare închipuită regizoral, la sala Studio a teatrului, de actrița Galina Tati. **Duetul unei femei** a dramaturgului turc Aziz Nessim e o piesă vag suprarrealistă ca subiect (după moartea soțului, soția continuă să-i simtă chiar și fizic prezența), dar oarecum pedestră ca realizare, fiind mai adecvată, poate, teatrului radiofonic decît scenei. Montarea, stufoasă, prolixă, abuzînd de „simboluri”, nu ne-a convins, la rîndu-i, decît de înzestrarea interpretativă a antagonistei Camelia Nistor (protagonistă fiind însăși regizoarea).

O noapte furtunoasă, spectacol aparținîndu-i regizorului angajat Ion Bordeianu (originar din Republica Moldova), s-a înfățișat într-o haină surprinzătoare, interesantă - în orice caz, în ce privește intenția. În decorul cu un ciudat aer de aiureală conceput de Marfa Axenti (casa lui Jupîn Dumitrache e văzută, simultan, dinăuntru și din afară, ca în desenele copiilor), în acompaniament de

arii din opere (*Traviata*, de pildă), piesa apare ca o farsă pe jumătate hazlie, pe jumătate grotescă. Mizanscena e însă foarte încărcată de sugestii, aluzii, trimiteri etc., unele cu rost și sens, altele fără. De reținut este „recondiționarea” personajelor Spiridon și Rică Venturiano: cel dintîi, jucat de Andrii Traian, devine un fel de vagabond între două vîrste, un **desperado** nițel arierat, aducînd în vîltoarea erotico-politică

© **O noapte furtunoasă;** în centru Andrii Traian (Spiridon)

© **Chirița în provincie;** în stînga, Ion Apostollu

a mahalalei din scenă un neașteptat fior subteran de tragism; cel de-al doilea (Orodel Olaru) capătă fizionomia și apucăturile unui băiețoi oligotren, practicînd ziaristica militantă și seducerea damelor cu aceeași inconștiență isterică.

Mult mai omogene și mai închegate, fiecare în registrul său expresiv (dar și - bizar - mai puțin „incitante”), montările aceluiași Ion Bordeianu cu *Neînțelegerea* de Camus și *Sinucigașul* de Nikolai Erdman atestă capacitatea regizorului de a citi și decupa scenic, cu subtilitate și precizie, oferta dramaturgică, precum și abilitatea sa de a conduce ferm actorii, pe coordonate stilistice foarte diferite, către un bine

strunit joc de echipă (caracteristică evidentă mai ales în *Sinucigașul*, cel mai izbit dintre spectacolele văzute la Botoșani). Din distribuții s-au detașat Elena Coriciuc-Ligi, Orodel Olaru și Andrii Traian, respectiv Marius Rogojinski, Valerian Răcilă, Mihai Păunescu și, din nou, Orodel Olaru, un (încă) tânăr actor cu frumoase perspective. Cele două spectacole au impus atenției și numele studentului scenograf Dorin Bordeianu, ale cărui decoruri (costumele ne-au cam nemulțumit) vădesc notabila aptitudine de a vizualiza plastic ideea regizorală.

Un tip de teatru considerabil deosebit practică Ion Sandri Șcurea, director de

scenă basarabean, invitat la Botoșani pentru două montări - *Chirița în provincie* de Alecsandri și *Școala nevestelor* de Molière. Ambele au demonstrat prețința regizorului pentru o lectură de tip filioic tradiționalist a textelor; o lectură mai „rece”, dar riguroasă și elegantă, călătită puse în evidență de scenografia suav-esențializată (pîdită însă de insuficiență) a lui Constantin Mociocea. Iar dacă, în ansamblu, *Chirița...* a lăsat de dorit sub aspectul acurateții și vioiciunii peripețiilor scenice, *Școala nevestelor* a încântat prin rafinamentul calm al imaginii și, în primul rînd, prin „sunetul” impecabil al textului. Sinceră să fiu, după o sumă de experiențe auditive nefericite cu piese clasice, nu credeam să mai găsesc la noi, și încă într-un teatru „de provincie”, actori (majoritatea neprofesioniști) în stare să rostească lungi tirade în versuri nu numai inteligibil, dar și inteligent, adică logic, nuanțat, expresiv! Aceste reprezentații au mai produs, de altfel, o revelație: Ion Apostoliu, jucînd cu tact și măsură un frămîntat Arnolf, dar, mai ales, însușind scilpitor o uimitor de... feminină Chiriță; alături de ei, în *Școala nevestelor* au evoluat întru totul satisfăcător Florita Rusu, Orodel Olaru, Cezar Amitroaiei, Ion Plășanu, Crenoia Doroftei.

Reacții contradictorii a suscitat reprezentația cu *Ușa* de Matei Vișniec, în regia lui Ovidiu Lazăr, de la Teatrul Național din Iași, spectacol neîndoielnic profesionist, uzînd de un limbaj teatral modern, dar abuzînd de „semne” scenice, unele tautologice, majoritatea preluate din repertoriul politicard, de-acum standardizat, de sorginte postrevoluționară, toate supraîncărcînd textul cu semnificații complet străine spiritului său. Meritul unanim apreciat al montării a fost acela de a fi reușit să ofere actorilor Camelia Nistor, Andrii Traian, Orodel Olaru, Mihai Păunescu și, îndeosebi, Marius Rogojinski (care susține un autentic recital) ocazia de a-și dovedi bravura; de asemenea, acela de a fi lansat o talentată scenografă, debutanta Carmen Stănescu.

Demonstrația cea mai convingătoare și mai recontortantă pe care a făcut-o, în cursul „Zilelor” sale, teatrul din Botoșani a fost însă aceea că, în artă, conceptul de „provincialism” își pierde complet înțelesul geografic și că oriunde există mișcare culturală (implicit teatrală) vie pot apărea, vorba lui Caragiale, „capitaliști”.

ALICE GEORGESCU

(a) Camelia Nistor și Marius Rogojinski în *Ușa*

(a) Scenă din *Sinucigașul*